

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 11 maja 2026 r.

Pozycja 43

WYROK

z dnia 23 kwietnia 2026 r.

Sygn. akt SK 13/23

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Bogdan Świączkowski – przewodniczący
Stanisław Piotrowicz
Rafał Wojciechowski
Jarosław Wyrembak
Andrzej Zielonacki – sprawozdawca,

protokolant: Agnieszka Krawczyk,

po rozpoznaniu, z udziałem skarżącego, na rozprawie w dniu 23 kwietnia 2026 r., skargi konstytucyjnej R.S. o zbadanie zgodności:

art. 81 § 1a ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 534, ze zm.), stosowanego odpowiednio na podstawie art. 1 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2021 r. poz. 53, ze zm.), „w przedmiocie odmowy wyznaczenia obrońcy z urzędu przez stronę, która złożyła wniosek w trybie przepisu art. 78 § 1 k.p.k., w zakresie[,] w jakim ogranicza on możliwość sądowej weryfikacji wydanych rozstrzygnięć poprzez uniemożliwienie poddania go kontroli instancyjnej”, z art. 45 ust. 1 w związku z art. 42 ust. 2 oraz art. 176 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

o r z e k a:

Art. 81 § 1a ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2026 r. poz. 490), w części obejmującej słowa: „Na zarządzenie prezesa sądu o odmowie wyznaczenia obrońcy przysługuje zażalenie do sądu właściwego do rozpoznania sprawy”, w zakresie dotyczącym wyznaczenia obrońcy z urzędu w postępowaniu dyscyplinarnym prowadzonym wobec osadzonego, jest zgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 42 ust. 2 i art. 176 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Ponadto p o s t a n a w i a:

umorzyć postępowanie w pozostałym zakresie.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

I

1. W sporządzonej przez ustanowionego pełnomocnikiem z urzędu adwokata skardze konstytucyjnej z 2 grudnia 2021 r. R.S. (dalej: skarżący) zarzucił niezgodność art. 81 § 1a ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 534, ze zm.; dalej: k.p.k.), stosowanego odpowiednio na podstawie art. 1 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2021 r. poz. 53, ze zm.; dalej: k.k.w.), „w przedmiocie odmowy wyznaczenia obrońcy z urzędu przez stronę, która złożyła wnioski w trybie przepisu art. 78 § 1 k.p.k., w zakresie[,] w jakim ogranicza on możliwość sądowej weryfikacji wydanych rozstrzygnięć poprzez uniemożliwienie poddania go kontroli instancyjnej”, z art. 45 ust. 1 w związku z art. 42 ust. 2 oraz art. 176 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

1.1. Skarga została wniesiona w związku z następującym stanem faktycznym:

Skarżący, który został osadzony w zakładzie karnym, w związku z prowadzonym przeciw niemu postępowaniem dyscyplinarnym wystąpił do Sądu Okręgowego w K. o wyznaczenie mu obrońcy z urzędu.

Zarządzeniem sędziego Sądu Okręgowego w K. z 25 czerwca 2020 r. – na podstawie art. 8 § 2 *a contrario* k.k.w. – odmówiono skarżącemu wyznaczenia obrońcy z urzędu wobec nieziszczenia się przesłanek ustawowych w tym przedmiocie.

Na powyższe zarządzenie skarżący złożył zażalenie.

Postanowieniem z 18 sierpnia 2020 r. (sygn. akt [...]) Sąd Okręgowy w K. – na podstawie art. 81 § 1a oraz art. 624 § 1 k.p.k. w związku z art. 1 § 2 k.k.w. – nie uwzględnił zażalenia skarżącego i utrzymał w mocy zarządzenie z 25 czerwca 2020 r.

W ocenie Sądu, o ile skarżący faktycznie nie może ponieść kosztów obrony, o tyle nie jest on osobą nieporadną, a wręcz przeciwnie – składane przez niego pisma świadczą o obyciu prawnym i możliwości właściwego zadbania o własne interesy.

1.2. W ocenie skarżącego kwestionowany przepis narusza art. 45 ust. 1 w związku z art. 42 ust. 2 oraz art. 176 ust. 1 Konstytucji, albowiem „rozstrzygnięcia sądów powszechnych dotyczące tak istotnej z punktu widzenia skazanego sprawy jak ustanowienie obrońcy nie są poddawane kontroli instancyjnej, gdyż nie pozwala na to przepis art. 81 § 1a Kodeksu postępowania karnego. Zgodnie z jego treścią bowiem zażalenie na zarządzenie prezesa sądu o odmowie wyznaczenia obrońcy rozpoznaje sąd właściwy do rozpoznania sprawy, a zażalenie na postanowienie sądu w tym samym przedmiocie inny równorzędny skład tego sądu. Zdaniem skarżącego wspomniany przepis narusza gwarantowane mu przez Konstytucję prawo do rozpoznania sprawy przez organ drugiej instancji, co z kolei narusza tak fundamentalne prawo jak prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd (art. 45 Konstytucji RP). Nie ulega bowiem wątpliwości, iż procedura, która pozbawia skazanego możliwości zaskarżenia rozstrzygnięcia o odmowie wyznaczenia obrońcy z urzędu do wyższej instancji nie spełnia tych kryteriów. Prawo podejrzanego/oskarżonego, czy też skazanego do obrońcy ma bowiem

zapewnić mu rzetelną i fachową pomoc wykwalifikowanego podmiotu w toczącym się przeciwko niemu postępowaniu. Zdaniem skarżącego, na mocy wydanych przez Sąd Okręgowy w K. zarządzenia oraz postanowienia w oparciu o przepis art. 81 § 1a k.p.k. został on tego prawa pozbawiony, przez co naruszone zostały jego konstytucyjne prawa i wolności”. I dalej: „Wynikający z powyższych rozważań brak kontroli instancyjnej rozstrzygnięć wydanych przez Sąd Okręgowy w K. w żadnym wypadku nie może zatem zostać zaaprobowany w kontekście zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego wyrażonej w artykule 176 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Sam fakt możliwości zaskarżenia zarządzenia w tym zakresie nie jest wystarczającym sposobem regulacji tego zagadnienia”.

2. Postanowieniem z 19 stycznia 2023 r., sygn. Ts 291/21 (OTK ZU B/2023, poz. 111) Trybunał Konstytucyjny nadał dalszy bieg skardze konstytucyjnej.

3. Rzecznik Praw Obywatelskich nie przystąpił do niniejszej sprawy.

4. W piśmie procesowym z 6 kwietnia 2023 r. (znak: 1001-8.TK.19.2023) stanowisko w sprawie przedstawił Prokurator Generalny, który wniósł o umorzenie postępowania na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2939) wobec niedopuszczalności wydania orzeczenia.

5. Do dnia wydania wyroku w niniejszej sprawie występujący w imieniu Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej Marszałek Sejmu nie przedstawili stanowiska pisemnego.

II

Na rozprawie w dniu 23 kwietnia 2026 r. stawił się pełnomocnik skarżącego, który podtrzymał skargę.

III

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Uwaga ogólna.

Na wstępie Trybunał przypomina, że model skargi konstytucyjnej, przyjęty w polskim porządku prawnym, ma przede wszystkim na celu eliminację z systemu prawnego niekonstytucyjnych norm, co odróżnia ten środek prawny od skargi wnoszonej do sądu konstytucyjnego, będącej instrumentem konstytucyjnej korekty rozstrzygnięć indywidualnych. Wskazana cecha charakterystyczna skargi ujawnia się przede wszystkim w tym, że ostateczne rozstrzygnięcie nie jest bezpośrednim przedmiotem oceny konstytucyjności przez Trybunał Konstytucyjny. Kontrola Trybunału koncentruje się tu na normach leżących u podstaw tego rozstrzygnięcia. Inicjujący kontrolę konstytucyjności normy w trybie skargowym musi spełnić wszystkie przesłanki wymagane dla kontroli abstrakcyjnej, a także musi się legitymować ostatecznym rozstrzygnięciem własnej, konkretnej sprawy, w której doszło do naruszenia jego konstytucyjnego prawa podmiotowego, przy czym źródłem naruszenia musi być zastosowanie niekonstytucyjnej normy.

W dotychczasowym orzecznictwie Trybunał Konstytucyjny opowiadał się wyraźnie za „publicznym” charakterem swoich rozstrzygnięć wydawanych w ramach kontroli inicjowanej skargą konstytucyjną, polegającym na *sui generis* „oderwaniu” przedmiotu rozstrzygnięcia od sprawy, która legła u podstaw rozpoznania skargi. W wyroku z 21 maja 2001 r. o sygn.

SK 15/00 (OTK ZU nr 4/2001, poz. 85) Trybunał wskazał bowiem, że „rozpoznając skargę, rozstrzyga (...) o zgodności aktu normatywnego z Konstytucją. Orzeczenie [jego] zaś tylko pośrednio dotyczy sprawy indywidualnej skarżącego w tym sensie, iż rozstrzyga o dopuszczalności stosowania określonego aktu normatywnego. Orzeczenie rozstrzygające merytorycznie skargę konstytucyjną ma więc niewątpliwie walor ogólny, jest skuteczne *erga omnes*; ma moc powszechnie obowiązującą (art. 190 ust. 1 Konstytucji). Ustalenie przez TK niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją powoduje eliminację takiego aktu z porządku prawnego, a więc konsekwencje dotyczące nie tylko skarżącego, ale również innych uczestników obrotu prawnego”.

Z kolei w wyroku z 24 października 2007 r. o sygn. SK 7/06 (OTK ZU nr 9/A/2007, poz. 108) Trybunał w pełnym składzie podkreślił, że „[z] uwagi na swe charakterystyczne cechy konstrukcyjne, skarga konstytucyjna służy w polskim systemie prawnym w pierwszym rzędzie ochronie konstytucyjności porządku prawnego, natomiast eliminacja z obrotu niekonstytucyjnych rozstrzygnięć indywidualnych dokonuje się tylko w ramach regulacji następstw orzeczenia o niekonstytucyjności”.

2. Problem konstytucyjny.

W niniejszej sprawie z argumentacji przedstawionej w skardze konstytucyjnej oraz okoliczności stanu faktycznego wynika, że skarżący podaje w wątpliwość zgodność z Konstytucją obowiązującego modelu kontroli instancyjnej decyzji procesowej o odmowie wyznaczenia obrońcy z urzędu dla osadzonego, wobec którego prowadzone jest w zakładzie karnym postępowanie dyscyplinarne.

3. Kwestie formalne.

3.1. Uwaga wstępna.

W sprawach inicjowanych skargą konstytucyjną Trybunał Konstytucyjny na każdym etapie postępowania bada, czy nie zachodzi któraś z ujemnych przesłanek procesowych, skutkująca umorzeniem postępowania. Dotyczy to wszelkich kwestii wstępnych, jak również przesłanek formalnych, wspólnych dla kontroli inicjowanej w trybie skargi konstytucyjnej, wniosku lub pytania prawnego. Merytoryczne rozpoznanie zarzutów sformułowanych w skardze konstytucyjnej jest uzależnione od spełnienia wszystkich warunków jej dopuszczalności. Podkreślić również należy, że składu rozpoznającego sprawę *in merito* nie wiąże stanowisko zajęte w postanowieniu o nadaniu skardze konstytucyjnej dalszego biegu lub postanowieniu o uwzględnieniu zażalenia skarżącego na postanowienie w przedmiocie odmowy nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej (zob. m.in. wyrok pełnego składu TK z 25 września 2019 r., sygn. SK 31/16, OTK ZU A/2019, poz. 53 oraz powołane tam orzecznictwo).

3.2. Zaskarżony przepis oraz umorzenie postępowania odnośnie do części przedmiotu kontroli.

W niniejszej sprawie przedmiotem kontroli uczyniono art. 81 § 1a ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 534, ze zm.; obowiązujący tekst jednolity: Dz. U. z 2026 r. poz. 490; dalej: k.p.k.) w brzmieniu:

„Na zarządzenie prezesa sądu o odmowie wyznaczenia obrońcy przysługuje zażalenie do sądu właściwego do rozpoznania sprawy, a na postanowienie sądu o odmowie wyznaczenia obrońcy – zażalenie do innego równorzędnego składu tego sądu”.

W świetle okoliczności stanu faktycznego, nie budzi wątpliwości Trybunału Konstytucyjnego, że podstawą postanowienia Sądu Okręgowego w K. z 18 sierpnia 2020 r. był nie cały art. 81 § 1a k.p.k., lecz przepis zawarty w części *in principio* tego artykułu, obejmującym

słowa: „Na zarządzenie prezesa sądu o odmowie wyznaczenia obrońcy przysługuje zażalenie do sądu właściwego do rozpoznania sprawy”. Z tego też powodu art. 81 § 1a *in fine* k.p.k. (w części obejmującej słowa: „a na postanowienie sądu o odmowie wyznaczenia obrońcy – zażalenie do innego równorzędnego składu tego sądu”) nie spełnia wymogu z art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz art. 53 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK), co przekłada się na umorzenie niniejszego postępowania – w odniesieniu do badania konstytucyjności tego przepisu – na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK.

3.3. Zakres zaskarżenia.

W *petitum* skargi konstytucyjnej skarżący określił, że kwestionuje konstytucyjność przedmiotu zaskarżenia „w przedmiocie odmowy wyznaczenia obrońcy z urzędu przez stronę, która złożyła wniosek w trybie przepisu art. 78 § 1 k.p.k., w zakresie[,] w jakim ogranicza on możliwość sądowej weryfikacji wydanych rozstrzygnięć poprzez uniemożliwienie poddania go kontroli instancyjnej”. Z uwagi jednak na to, że istotą skargi jest brak możliwości zaskarżenia postanowienia sądu w przedmiocie zażalenia na zarządzenie o odmowie wyznaczenia obrońcy z urzędu, wydanego w trybie art. 81 § 1a *in principio* k.p.k., i to w odniesieniu do osadzonego, wobec którego prowadzone jest postępowanie dyscyplinarne w zakładzie karnym, Trybunał uznaje, że zakres zaskarżenia wymaga doprecyzowania, tj. obejmuje on sytuację dotyczącą wyznaczenia obrońcy z urzędu w postępowaniu dyscyplinarnym prowadzonym wobec osadzonego.

3.4. Kwestia wyczerpania drogi prawnej.

3.4.1. Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji „[k]ażdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji”.

Z przywołanego przepisu Konstytucji, określającego model skargi konstytucyjnej i podstawowe przesłanki jej wniesienia, wynika, że warunkiem skorzystania z prawa do skargi konstytucyjnej do Trybunału jest uzyskanie rozstrzygnięcia (orzeczenia lub decyzji), w którym sąd lub organ administracji orzekłby ostatecznie o określonych w Konstytucji prawach, wolnościach lub obowiązkach skarżącego. Dlatego też ustawodawca wyraźnie wskazał w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK, że „[s]karga konstytucyjna może być wniesiona po wyczerpaniu drogi prawnej, o ile droga ta jest przewidziana, w ciągu 3 miesięcy od dnia doręczenia skarżącemu prawomocnego wyroku, ostatecznej decyzji lub innego ostatecznego rozstrzygnięcia”.

Przesłanka „wyczerpania drogi prawnej” i uzyskania „ostatecznego orzeczenia” o prawach, wolnościach lub obowiązkach określonych w Konstytucji ma w postępowaniu sądowokonstytucyjnym znaczenie autonomiczne w stosunku do konkretnych rozwiązań procesowych przyjętych na gruncie procedur cywilnej, karnej czy sądowoadministracyjnej.

Trybunał Konstytucyjny wyjaśniał wielokrotnie, że przez wyczerpanie drogi prawnej, o którym mowa w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK, należy rozumieć konieczność skorzystania przez skarżącego ze wszystkich zwyczajnych środków odwoławczych, które przysługują mu w toku instancji i umożliwiają merytoryczne rozstrzygnięcie sprawy, wystąpienie zaś ze środkami o charakterze nadzwyczajnym nie zawiesza biegu terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej. Wymóg ten warunkowany jest subsydiarnym – wobec innych środków służących ochronie praw i wolności konstytucyjnych – charakterem skargi konstytucyjnej (zob. np. postanowienie z 9 lutego 2022 r., sygn. SK 17/21, OTK ZU A/2022, poz. 12 oraz powołane tam orzecznictwo).

Trybunał zaznaczał też, że obowiązek wyczerpania drogi prawnej nie pozwala na skuteczne wniesienie skargi konstytucyjnej, gdy wyrok, decyzja lub inne rozstrzygnięcie stały się prawomocne bądź ostateczne dlatego, że zainteresowany nie wykorzystał możliwości (albo wykorzystał niewłaściwie możliwość) wyczerpania całego dostępnego toku instancji w postępowaniu administracyjnym czy sądowym (zob. np. wyrok TK z 8 maja 2024 r., sygn. SK 59/21, OTK ZU A/2024, poz. 46).

Trybunał Konstytucyjny zwracał uwagę na to, że wyrażenie „ostateczne orzeczenie” jest pojęciem o możliwie najogólniejszym charakterze, odnoszącym się do każdego rodzaju końcowych rozstrzygnięć, podejmowanych w każdym postępowaniu przed sądami i organami administracji publicznej (zob. postanowienie z 5 grudnia 1997 r., sygn. Ts 14/97, OTK ZU nr 1/1998, poz. 9).

W ślad za stanowiskiem zajęтым w wyroku z 8 maja 2024 r. o sygn. SK 59/21 Trybunał Konstytucyjny w niniejszym składzie stwierdza, że przesłanki wydania w sprawie ostatecznego orzeczenia (art. 79 ust. 1 *in fine* Konstytucji) nie można utożsamiać z przesłanką wyczerpania drogi prawnej (art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK). Są to regulacje ściśle powiązane, ale nie tożsame. Warunek, polegający na wydaniu przez sąd lub organ administracji publicznej orzeczenia dotyczącego konstytucyjnych wolności, praw lub obowiązków skarżącego, jest ustanowiony w art. 79 ust. 1 Konstytucji. Jego konsekwencją jest przewidziana w art. 53 ust. 2 pkt 1 u.o.t.p.TK powinność załączenia do skargi konstytucyjnej wyroku, decyzji lub innego rozstrzygnięcia. Natomiast warunek wyczerpania drogi prawnej został ustanowiony w art. 53 ust. 2 pkt 2 u.o.t.p.TK w ramach przyznanej ustawodawcy kompetencji do określenia zasad wnoszenia skarg konstytucyjnych i dlatego ustawodawca mógł wyłączyć zastosowanie tego warunku w sytuacji, gdy droga prawna nie jest przewidziana. Przyjąć należy, iż w ramach określenia zasad składania skarg konstytucyjnych, art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK precyzuje tylko, jaki jest termin ich składania oraz co oznacza pojęcie „ostateczności orzeczenia”, od którego doręczenia biegnie termin do złożenia skargi konstytucyjnej. Zgodnie z ustawą jeżeli brak jest środków zaskarżenia, warunek wyczerpania drogi prawnej nie ma znaczenia, a skarżący może złożyć skargę konstytucyjną, przyjmując za jej podstawę orzeczenie odnoszące się do przysługujących mu konstytucyjnych wolności lub praw albo obciążających go konstytucyjnych obowiązków. Nie można natomiast przyjmować, że ustawodawca zwykły ma prawo modyfikowania konstytucyjnych warunków dopuszczalności skargi konstytucyjnej, a w szczególności, iż może modyfikować te przesłanki, które precyzyjnie zostały określone w samej Konstytucji. Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie bowiem podkreślał, że to ustawy winny być interpretowane przez pryzmat Konstytucji, zaś interpretowanie Konstytucji przy odwoływaniu się do treści pojęć użytych w ustawach byłoby zaprzeczeniem znaczenia Konstytucji jako najwyższego prawa.

3.4.2. Skarżący wskazał – jako orzeczenie rozstrzygające w sposób ostateczny o jego konstytucyjnych prawach i wolnościach – postanowienie Sądu Okręgowego w K. z 18 sierpnia 2020 r. w przedmiocie nieuwzględnienia zażalenia i utrzymania w mocy zarządzenia sędziego Sądu Okręgowego w K. z 25 czerwca 2020 r. o odmowie wyznaczenia obrońcy z urzędu. Jak zaś wynika z uzasadnienia skargi konstytucyjnej, skarżący kwestionuje brak możliwości zaskarżenia postanowienia o nieuwzględnieniu zażalenia na zarządzenie o odmowie wyznaczenia obrońcy z urzędu. Z tego względu Trybunał uznaje, że orzeczeniem, które w sposób ostateczny rozstrzygnęło o braku możliwości zaskarżenia postanowienia wydanego w następstwie zażalenia na wskazane zarządzenie jest właśnie postanowienie z 25 czerwca 2020 r. i zbyteczne było uruchamianie przez skarżącego nieprzewidzianego postępowania odwoławczego od tego rozstrzygnięcia (por. przy tym wyrok TK z 22 lipca 2021 r., sygn. SK 60/19, OTK ZU A/2021, poz. 44 – wydany w sytuacji, w której skarżący nie zainicjował

nieprzewidzianych przez ustawę czynności procesowych w celu uzyskania formalnego potwierdzenia określonego stanu prawnego w konkretnym stanie faktycznym).

3.5. Wzorce kontroli.

3.5.1. Uwaga wstępna.

W niniejszej sprawie w odniesieniu do przedmiotu zaskarżenia jako wzorzec kontroli występuje norma wywiedziona z art. 45 ust. 1 w związku z art. 42 ust. 2 oraz art. 176 ust. 1 Konstytucji. W świetle zaś konstytucyjnych oraz ustawowych przesłanek skargi konstytucyjnej, należy rozważyć dopuszczalność badania rozpatrywanej skargi pod kątem wskazanych wzorców kontroli (por. np. wyroki TK z: 18 listopada 2014 r., sygn. SK 7/11, OTK ZU nr 10/A/2014, poz. 112; 21 czerwca 2017 r., sygn. SK 35/15, OTK ZU A/2017, poz. 51 oraz 23 kwietnia 2020 r., sygn. SK 66/19, OTK ZU A/2020, poz. 13), nawet w sytuacji, gdy inicjator postępowania powołuje odnośne przepisy Konstytucji łącznie – w celu wywiedzenia określonej normy.

3.5.2. Powołanie art. 45 ust. 1 Konstytucji jako wzorca kontroli.

Artykuł 45 ust. 1 ustawy zasadniczej ma następujące brzmienie:

„Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd”.

Z zacytowanego przepisu wynika jednoznacznie wola ustrojodawcy, aby prawem do sądu objąć możliwie najszerszy zakres spraw. Innymi słowy, obowiązująca Konstytucja wprowadza domniemanie drogi sądowej. W przypadku kolizji prawa do sądu z inną normą konstytucyjną poddającą pod ochronę wartości o równym lub nawet większym znaczeniu dla funkcjonowania państwa lub rozwoju jednostki i konieczności uwzględnienia obu norm konstytucyjnych, dojść może do wprowadzenia pewnych ograniczeń zakresu przedmiotowego prawa do sądu. Ograniczenia takie jednak są dopuszczalne w absolutnie niezbędnym zakresie, jeżeli urzeczywistnienie danej wartości konstytucyjnej nie jest możliwe w inny sposób. Trybunał Konstytucyjny zwrócił na to uwagę w wyroku z 9 czerwca 1998 r., sygn. K 28/97 (OTK ZU nr 4/1998, poz. 50). Ograniczenia te mogą zostać ustanowione tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej albo wolności i praw innych osób (art. 31 ust. 3 Konstytucji); nie mogą też naruszać istoty tych wolności i praw, które ograniczają. Ograniczenia (wskazane w art. 31 ust. 3 ustawy zasadniczej), które faktycznie zamykałyby obywatelowi drogę do sądu, należy uznać za niekonstytucyjne (por. wyroki TK z: 16 marca 1999 r., sygn. SK 19/98, OTK ZU nr 3/1999, poz. 36 oraz 27 maja 2025 r., sygn. SK 43/22, OTK ZU A/2025, poz. 55).

W związku z powyższym Trybunał stwierdza, że skarżący w sposób prawidłowy powołał art. 45 ust. 1 Konstytucji jako wzorzec główny dla zaskarżonego przepisu. Tym samym nie zachodzi przesłanka umorzenia postępowania we wskazanym zakresie na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK.

3.5.3. Powołanie art. 42 ust. 2 Konstytucji jako wzorca kontroli.

Artykuł 42 ust. 2 ustawy zasadniczej ma następujące brzmienie:

„Każdy, przeciw komu prowadzone jest postępowanie karne, ma prawo do obrony we wszystkich stadiach postępowania. Może on w szczególności wybrać obrońcę lub na zasadach określonych w ustawie korzystać z obrońcy z urzędu”.

Z zacytowanego przepisu wynika wprost prawo do obrony w postępowaniu karnym, w tym – na zasadach określonych w ustawie – prawo do wyznaczenia obrońcy z urzędu. W wymiarze formalnym prawo do obrony oznacza możliwość wyboru obrońcy lub otrzymania

obrońcy z urzędu. Z kolei realizacja prawa do obrony w wymiarze materialnym wymaga zapewnienia obwinionemu realnej możliwości bronięcia swoich praw, w szczególności zagwarantowania prawa do bycia wysłuchanym (składania wniosków dowodowych), wglądu w akta sprawy oraz prawa do odmowy składania wyjaśnień.

Z art. 42 ust. 2 Konstytucji wynika, że prawo do obrony przysługuje we wszystkich stadiach postępowania (zob. wyrok TK z 17 maja 2004 r., sygn. SK 32/03, OTK ZU nr 5/A/2004, poz. 44). A zatem również w postępowaniu dyscyplinarnym prowadzonym wobec osadzonego w zakładzie karnym. W konsekwencji w postępowaniu tym prawo osadzonego, będącego obwinionym, do obrony z art. 42 ust. 2 Konstytucji jest ściśle związane z prawem do rzeczywistej i efektywnej kontroli sądowej wynikającym wyraźnie z art. 45 ust. 1 Konstytucji. W obu wypadkach podstawowe znaczenie dla zagwarantowania konstytucyjnych praw jednostki ma zapewnienie obwinionemu możliwości skutecznego powoływania się na nieprawidłowości, do jakich mogło dojść w postępowaniu dyscyplinarnym.

W związku z powyższym Trybunał stwierdza, że skarżący w sposób prawidłowy powołał art. 42 ust. 2 Konstytucji jako wzorzec związkowy dla zaskarżonego przepisu. Tym samym nie zachodzi przesłanka umorzenia postępowania we wskazanym zakresie na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK.

3.5.4. Powołanie art. 176 ust. 1 Konstytucji jako wzorca kontroli.

Artykuł 176 ust. 1 Konstytucji ma następujące brzmienie:

„Postępowanie sądowe jest co najmniej dwuinstancyjne”.

W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego przyjęto, że przepis ten – mimo że został przez ustrojodawcę zamieszczony w rozdziale VIII („Sądy i Trybunały”) – dotyczy prawa podmiotowego jednostki i może stanowić wzorzec związkowy w sprawach inicjowanych skargą konstytucyjną (zob. wyrok pełnego składu TK z 20 września 2006 r., sygn. SK 63/05, OTK ZU nr 8/A/2006, poz. 108, a także wyroki TK z: 2 października 2006 r., sygn. SK 34/06, OTK ZU nr 9/A/2006, poz. 118; 31 marca 2009 r., sygn. SK 19/08, OTK ZU nr 3/A/2009, poz. 29; 13 lipca 2009 r., sygn. SK 46/08, OTK ZU nr 7/A/2009, poz. 109; 9 lutego 2010 r., sygn. SK 10/09, OTK ZU nr 2/A/2010, poz. 10; 22 października 2013 r., sygn. SK 14/13, OTK ZU nr 7/A/2013, poz. 100; 8 maja 2024 r., sygn. SK 59/21; 29 stycznia 2025 r., sygn. SK 87/19; OTK ZU A/2025, poz. 18 oraz 27 maja 2025 r., sygn. SK 43/22).

W związku z powyższym Trybunał stwierdza, że skarżący w sposób prawidłowy powołał art. 176 ust. 1 Konstytucji jako wzorzec związkowy (co wynika z uzasadnienia skargi) dla zaskarżonego przepisu. Tym samym nie zachodzi przesłanka umorzenia postępowania we wskazanym zakresie na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK.

3.6. Uzasadnienie skargi konstytucyjnej.

Odnosząc się do uzasadnienia skargi konstytucyjnej, należy przypomnieć, że w wyroku z 15 grudnia 2020 r. o sygn. SK 12/20 (OTK ZU A/2021, poz. 2) Trybunał Konstytucyjny zwrócił uwagę, iż „o dopuszczalności orzekania merytorycznego w sprawie zainicjowanej skargą konstytucyjną nie decyduje objętość jej uzasadnienia, lecz zasadność (trafność) poruszonego przez skarżącego problemu (...). Trybunał Konstytucyjny jest zaś obowiązany samodzielnie uzasadnić określone rozstrzygnięcie, nie ograniczając się do weryfikacji stanowisk uczestników postępowania, co wynika z niekwestionowanej na gruncie naszej kultury prawnej zasady *iura novit curia* oraz normy wyrażonej w art. 69 ust. 1 uotpTK, nakazującej Trybunałowi w toku postępowania zbadać wszystkie istotne okoliczności w celu wszechstronnego wyjaśnienia sprawy”. Stanowisko to zostało podzielone w wyrokach z: 7 czerwca 2022 r., sygn. SK 68/19 (OTK ZU A/2022, poz. 34), 22 czerwca 2022 r., sygn. SK 3/20 (OTK ZU A/2022, poz. 46), 4 października 2023 r., sygn. SK 105/20 (OTK ZU A/2023, poz. 82), 13 grudnia 2023 r., sygn. SK 109/20 (OTK ZU A/2024, poz. 25), 5 listopada 2024 r., sygn.

SK 67/20 (OTK ZU A/2025, poz. 28), 26 lutego 2025 r., sygn. SK 100/22 (OTK ZU A/2025, poz. 65) oraz 27 maja 2025 r., sygn. SK 43/22.

Skład orzekający w niniejszej sprawie – aprobując to stanowisko – stwierdza, że uzasadnienie rozpatrywanej skargi konstytucyjnej spełnia wymóg z art. 53 ust. 1 pkt 2 i 3 u.o.t.p.TK. Tym samym nie zachodzi przesłanka umorzenia postępowania na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK.

3.7. Konkluzja.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że w niniejszej sprawie rozpatrywać będzie problem zgodności art. 81 § 1a k.p.k., w części obejmującej słowa: „Na zarządzenie prezesa sądu o odmowie wyznaczenia obrońcy przysługuje zażalenie do sądu właściwego do rozpoznania sprawy”, w zakresie dotyczącym wyznaczenia obrońcy z urzędu w postępowaniu dyscyplinarnym prowadzonym wobec osadzonego, z normą konstytucyjną wywodzoną z art. 45 ust. 1 w związku z art. 42 ust. 2 i art. 176 ust. 1 ustawy zasadniczej.

4. Ocena konstytucyjności zaskarżonej regulacji.

4.1. Na wstępie Trybunał zwraca uwagę, że w ujęciu art. 45 ust. 1 Konstytucji prawo do odpowiedniego ukształtowania postępowania sądowego jest prawem do „sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki”. Jakkolwiek odpowiednie ukształtowanie postępowania sądowego niekiedy sprowadzane jest w warstwie werbalnej do tego, aby spełniało ono wymagania „sprawiedliwości i jawności” (zob. wyroki TK z: 10 lipca 2000 r., sygn. SK 12/99, OTK ZU nr 5/2000, poz. 143; 9 lipca 2002 r., sygn. P 4/01, OTK ZU nr 4/A/2002, poz. 52 oraz 12 lipca 2012 r., sygn. SK 31/10, OTK ZU nr 7/A/2012, poz. 80), to jednak należy uznać, że obejmuje ono wszystkie wymagania określone w treści art. 45 ust. 1 ustawy zasadniczej (zob. wyroki TK z: 19 lutego 2008 r., sygn. P 49/06, OTK ZU nr 1/A/2008, poz. 5; 26 lutego 2008 r., sygn. SK 89/06, OTK ZU nr 1/A/2008, poz. 7 oraz 18 października 2011 r., sygn. SK 39/09, OTK ZU nr 8/A/2011, poz. 84). Współkształtują one zatem łącznie treść omawianego elementu prawa do sądu, wyznaczając w sposób ogólny i wymagający dalszej konkretyzacji konstytucyjny, konieczny standard odpowiedniej procedury sądowej, zapewniającej rzeczywistą realizację prawa do sądu (por. wyrok TK z 23 maja 2018 r., sygn. SK 15/15, OTK ZU A/2018, poz. 35). Ten standard stanowi punkt odniesienia do oceny rozwiązań, które są przyjmowane w poszczególnych postępowaniach sądowych.

W kontekście prawa do odpowiedniego ukształtowania postępowania sądowego (zob. wyroki TK z: 31 marca 2005 r., sygn. SK 26/02, OTK ZU nr 3/A/2005, poz. 29; 16 stycznia 2006 r., sygn. SK 30/05, OTK ZU nr 1/A/2006, poz. 2; 20 listopada 2007 r., sygn. SK 57/05, OTK ZU nr 10/A/2007, poz. 125; 20 października 2010 r., sygn. P 37/09, OTK ZU nr 8/A/2010, poz. 79 oraz 12 lipca 2011 r., sygn. SK 49/08, OTK ZU nr 6/A/2011, poz. 55) istotna dla jednostki jest zasada sprawiedliwości proceduralnej, której przestrzeganie stanowi gwarancję tego, aby prawo do sądu nie było prawem fasadowym (zob. wyrok TK z 23 maja 2018 r., sygn. SK 15/15).

Trybunał podtrzymuje stanowisko wyrażone w wyroku z 12 lipca 2011 r. o sygn. SK 49/08, w którym stwierdził, że „konstytucyjna zasada sprawiedliwości postępowania przewiduje dostosowanie kryteriów oceny rzetelności badanej procedury do jej funkcji i charakteru prawnego (...). «Sprawiedliwość proceduralna nie może być oceniana w kategoriach abstrakcyjnych, niezależnie od kategorii spraw, które są przedmiotem rozpoznania sądowego, konfiguracji podmiotowych, znaczenia poszczególnych kategorii praw dla ochrony interesów jednostki itd. Ustawodawca zachowuje w tym zakresie dość znaczne pole swobody, które umożliwia kształtowanie procedur sądowych z uwzględnieniem tych zróżnicowanych czynników i zarazem w sposób stanowiący próbę wyważenia interesów pozostających w pewnym

konflikcie» (...). [Z]asada sprawiedliwości proceduralnej dopiero podczas analizy konkretnego problemu konstytucyjnego wyostrza swoje kształty (...).”

4.2. Z dotychczasowego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego wynika, że sprawiedliwość proceduralna stanowi w istocie odzwierciedlenie nakazu takiego ukształtowania rozwiązań procesowych, aby zapewniały one, iż sprawa (w rozumieniu konstytucyjnym) zostanie należycie i sprawiedliwie rozpoznana – z poszanowaniem uprawnień stron (uczestników) postępowania, które powinny być traktowane w sposób podmiotowy (zob. np. wyrok TK z 23 maja 2018 r., sygn. SK 15/15 oraz powołane tam orzecznictwo). Sprawiedliwość proceduralna obejmuje wymagania, które pod względem przedmiotowym mieszczą się w obrębie modelu sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez sąd, postrzeganego jako rzetelne postępowanie *sensu stricto*, tj.: prawa do wysłuchania, prawa do informowania o motywach rozstrzygnięcia, prawa do przewidywalności postępowania, prawa do rozstrzygnięcia sprawy w rozsądnym terminie, prawa do uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia oraz prawa do zaskarżania orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji (zob. np. wyroki TK z 16 listopada 1999 r., sygn. SK 11/99, OTK ZU nr 7/1999, poz. 158 oraz 23 maja 2018 r., sygn. SK 15/15).

4.3. Nakaz sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (tak głównej, jak i wpaddingowej), jako element odpowiedniego ukształtowania postępowania sądowego, łączy się z wymaganiem rzetelnego postępowania (zob. wyroki TK z: 13 maja 2002 r., sygn. SK 32/01, OTK ZU nr 3/A/2002, poz. 31; 29 kwietnia 2008 r., sygn. SK 11/07, OTK ZU nr 3/A/2008, poz. 47; 1 lipca 2008 r., sygn. SK 40/07, OTK ZU nr 6/A/2008, poz. 101; 12 stycznia 2010 r., sygn. SK 2/09, OTK ZU nr 1/A/2010, poz. 1 oraz z 23 maja 2018 r., sygn. SK 15/15). Konkretyzacja tego wymagania wyraża się w uznaniu za nieodzowne określonych gwarancji jako elementów składowych rzetelnego (sprawiedliwego) postępowania, konstytuujących w pierwszej kolejności sytuację procesową podmiotów, których prawo do sądu jest realizowane w postępowaniu, stosownie do ich roli w tym postępowaniu i przy uwzględnieniu jego przedmiotu i charakteru (zob. wyroki TK z: 11 czerwca 2002 r., sygn. SK 5/02, OTK ZU nr 4/A/2002, poz. 41; 13 maja 2002, sygn. SK 32/01; 28 lutego 2006 r., sygn. P 13/05, OTK ZU nr 2/A/2006, poz. 20; 2 października 2006 r., sygn. SK 34/06, OTK ZU nr 9/A/2006, poz. 118; 14 listopada 2007 r., sygn. SK 16/05, OTK ZU nr 10/A/2007, poz. 124 oraz 23 maja 2018 r., sygn. SK 15/15).

4.4. Mając na uwadze powyższe ustalenia i oceniając zgodność art. 81 § 1a *in principio* k.p.k. z normą wywiedzioną z art. 45 ust. 1 w związku z art. 42 ust. 2 i art. 176 ust. 1 Konstytucji, Trybunał uznaje, że zarzuty skarżącego są oparte na nieprawidłowym rozumieniu treści tego wzorca kontroli. Wynika to z jego rekonstrukcji przy błędnym założeniu, że – po pierwsze – sprawy o przyznanie pomocy prawnej z urzędu w zakresie wyznaczenia obrońcy muszą być rozpoznawane „od początku do końca” przez sądy, a po drugie – jedynym dopuszczalnym modelem weryfikacji odmowy wyznaczenia obrońcy z urzędu w razie wydania rozstrzygnięcia przez prezesa sądu jest „podwójna” sądowa ścieżka odwoławcza. Uzasadnieniem dla takiego ujęcia problemu przez skarżącego jest interpretacja powołanych wzorców kontroli przez pryzmat redukcjonistycznej wykładni – przywołanego w uzasadnieniu skargi – art. 78 Konstytucji, z którego wynika wyłącznie ogólne prawo do efektywnego i dostosowanego do specyfiki danej materii środka zaskarżenia, choć – co wprost ustrojodawca zastrzegł w zdaniu drugim tego przepisu – nie w każdej sprawie.

W świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego – i wbrew stanowisku skarżącego – art. 78 Konstytucji nie wprowadza bezwzględnego nakazu „podwójnego” rozpoznania danej sprawy przez sąd. Przesądza o tym choćby – sygnalizowana wcześniej – treść zdania drugiego art. 78 ustawy zasadniczej, w którym jednoznacznie dopuszcza się możliwość ustawowego

określenia wyjątków od zasady zaskarżalności orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji. Owe wyjątki mogłyby więc przede wszystkim polegać np. na wyłączeniu możliwości zaskarżenia danego rozstrzygnięcia podjętego w pierwszej instancji albo na modyfikacji procedury rozpoznania środka zaskarżenia takiego rozstrzygnięcia względem innych sytuacji procesowych. Konstytucyjna kwalifikacja konkretnych środków zaskarżenia (niezależnie od ich nazwy) pozostawionych przez prawodawcę do dyspozycji strony (uczestnika), uwzględniać musi całokształt unormowań determinujących przebieg danego postępowania. W szczególności konieczne jest odniesienie zarówno do rodzaju sprawy rozstrzyganej w danym postępowaniu, struktury i charakteru organów podejmujących rozstrzygnięcie, jak i wreszcie do konsekwencji oddziaływania innych zasad i norm konstytucyjnych, w szczególności zaś konstytucyjnej zasady prawa do sądu (por. wyrok TK z 23 maja 2018 r., sygn. SK 15/15).

W ocenie Trybunału ustawodawca, kształtując mechanizm przewidziany w art. 81 § 1a *in principio* k.p.k. w kwestionowanym brzmieniu, nie wykroczył poza margines przysługującej mu swobody. Orzekanie o prawie pomocy (tak w zakresie kosztów sądowych, jak i ustanowieniu pełnomocnika z urzędu czy wyznaczeniu obrońcy z urzędu) jest czynnością akcesoryjną w ramach sprawowania wymiaru sprawiedliwości, która należy do odrębnej kategorii ochrony prawnej (por. wyrok TK z 1 grudnia 2008 r., sygn. P 54/07, OTK ZU nr 10/A/2008, poz. 171).

Upoważnienie prezesa sądu (lub przewodniczącego wydziału czy upoważnionego sędziego – zob. art. 93 § 2 k.p.k.) do wydawania decyzji procesowej w przedmiocie wyznaczenia obrońcy z urzędu może zostać uznane za odpowiadające konstytucyjnemu standardowi wtedy i tylko wtedy, gdy nie narusza konstytucyjnej funkcji kontrolnej sądu jako organu ochrony prawnej. W tym kontekście dla zagwarantowania jednostce prawa do sądu w zakresie wyznaczenia obrońcy z urzędu konieczne, ale jednocześnie i wystarczające, będzie zapewnienie jej możliwości zaskarżenia takiego rozstrzygnięcia organu niesądowego do sądu, który w przedmiocie tego rodzaju prawa pomocy orzeknie ostatecznie (por. wyrok TK z 1 grudnia 2008 r., sygn. P 54/07). W przypadku różnicy w ocenie stanu faktycznego i prawnego, jakie legły u podstaw rozstrzygnięcia o wyznaczeniu obrońcy z urzędu jednostka, której odmówiono takiego prawa pomocy, może wejść w spór z organem władzy publicznej w przedmiocie zasadności roszczenia o przyznanie prawa pomocy. Służy temu zażalenie na zarządzenie prezesa, które – co należy podkreślić – zostało wprowadzone do art. 81 k.p.k. jako § 1a na mocy art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 12 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz ustawy – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. poz. 1186), która stanowiła wykonanie wyroku TK z 8 października 2013 r., sygn. K 30/11 (OTK ZU nr 7/A/2013, poz. 98), w którego punkcie 1 orzeczono, że „[a]rt. 81 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.) w zakresie, w jakim nie przewiduje sądowej kontroli zarządzenia prezesa sądu o odmowie wyznaczenia obrońcy z urzędu dla oskarżonego, który złożył wniosek w trybie art. 78 § 1 ustawy – Kodeks postępowania karnego, jest niezgodny z art. 42 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1 i z art. 78 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej”.

W ocenie Trybunału rozstrzygnięcie zażalenia na zarządzenie prezesa sądu przez sąd spełnia podstawowy cel art. 78 Konstytucji – a przez to nie narusza normy wywodzonej z art. 45 ust. 1 w związku z art. 42 ust. 2 i art. 176 ust. 1 ustawy zasadniczej – gdyż pozwala na eliminację rozstrzygnięć wpływających na prawa podmiotowe, które są obarczone błędami lub arbitralne. Nie może budzić wątpliwości, że w warunkach art. 81 § 1a *in principio* k.p.k. sąd rozpatrujący zażalenie na zarządzenie prezesa sądu nie jest sądem drugiej instancji rozpoznającym środek zaskarżenia od orzeczenia sądu pierwszej instancji, lecz – z mocy szczególnej normy kompetencyjnej – pełni nadzór judykacyjny nad orzeczeniem prezesa sądu, będącego innym organem działającym na tym samym poziomie, w ramach struktur tego samego sądu. Orzekanie przez sąd w sprawie zarządzenia o odmowie wyznaczenia obrońcy z urzędu

przez sąd oznacza, że postanowienie tego sądu jest niezaskarżalne zażaleniem, ale też, iż funkcja kontrolna środka odwoławczego została spełniona; sąd ponownie bowiem bada i ocenia podstawy do orzeczenia o prawie pomocy w zakresie wyznaczenia obrońcy z urzędu. Co więcej, ustawodawca przewiduje dla tych spraw – o charakterze wypadkowym – najwyższy możliwy standard. Chodzi tutaj nie tylko o ostateczne orzekanie przez właściwy, bezstronny, niezależny i niezawisły sąd, jak tego wymaga art. 45 ust. 1 Konstytucji, ale także o poddanie tych spraw kognicji sądów i zasadom procedury karnej.

4.5. Reasumując, skoro w sprawie o sygn. K 30/11 Trybunał Konstytucyjny przesądził, że wystarczającym z punktu widzenia art. 78 Konstytucji – w zakresie realizacji gwarancji prawa do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji) oraz prawa do obrony (art. 42 ust. 2 Konstytucji) – jest ustanowienie mechanizmu sądowej weryfikacji (kontroli) zarządzenia prezesa sądu przez sąd, to – *a fortiori* – nie narusza konstytucyjnej gwarancji prawa do sądu w zakresie dwuinstancyjności postępowania i prawa do obrony postępowanie wypadkowe (a nie jurysdykcyjne), którego przedmiotem jest jedynie wyznaczenie obrońcy z urzędu. To zaś implikuje uznanie, że art. 81 § 1a k.p.k., w części obejmującej słowa: „Na zarządzenie prezesa sądu o odmowie wyznaczenia obrońcy przysługuje zażalenie do sądu właściwego do rozpoznania sprawy”, w zakresie dotyczącym wyznaczenia obrońcy z urzędu w postępowaniu dyscyplinarnym prowadzonym wobec osadzonego, jest zgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 42 ust. 2 i art. 176 ust. 1 Konstytucji.

W tym stanie rzeczy orzeczono jak w sentencji.